

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 298

van **YVES BUYSSE**

datum: 27 april 2022

aan **BART SOMERS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

Gemeentefusies - Evaluatie

Mede dankzij de heisa rond de fusieplannen van Mechelen met Boortmeerbeek, is het thema van fusies tussen verschillende steden en gemeenten momenteel over heel Vlaanderen (opnieuw) voorpaginanieuws.

Op 1 januari 2019 fuseerden in Vlaanderen al 15 gemeenten tot 7 nieuwe fusiegemeenten. Specifiek gaat het over volgende fusies:

- "Oudsbergen": fusie van Meeuwen-Gruitrode en Opglabbeek
- "Pelt": fusie van Neerpelt en Overpelt
- "Puurs-Sint-Amands": fusie van Sint-Amands en Puurs
- "Aalter": fusie van Aalter en Knesselare
- "Deinze": fusie van Deinze en Nevele
- "Lievegem": fusie van Lovendegem, Zomergem en Waarschoot
- "Kruisem": fusie van Kruishoutem en Zingem

Ondertussen zijn we ruim drie jaar verder, en staan er opnieuw verschillende fusies in verschillende provincies op de planning. Jammer genoeg gebeurt dit nog zo goed als altijd zonder enige inspraak van de burgers zelf. Ook het feit dat bepaalde burgemeesters de fusie nu vooral willen gebruiken om een belangrijk deel van de schulden van hun stad of gemeente over te hevelen naar de Vlaamse belastingbetaler is erg negatief te noemen.

Het is beleidsmatig ongetwijfeld interessant om van dichtbij op te volgen hoe zowel de steden en gemeenten als de bevolking van de fusiegemeenten van 1 januari 2019 het fusieproces tot op vandaag ervaren. Dit kan trouwens ook van groot nut zijn bij toekomstige fusieoperaties.

1. Op welke manier en tot welke graad monitort de Vlaamse Regering de werking pre- en post-fusie in de verschillende fusiegemeenten van 1 januari 2019? Wordt dit nog steeds actief gemonitord?
2. Hoe worden bovenvermelde fusies geëvalueerd door de Vlaamse Regering? Hebben er zich bij bepaalde fusies soortgelijke problemen voorgedaan? Zo ja, welke waren/zijn dit en hoe werd/wordt dit opgelost? Worden deze bevindingen doorgegeven aan gemeenten die plannen te fusioneren?
3. Wat is de evolutie voor het draagvlak van de fusies bij de inwoners van de bovenvermelde gemeenten? Graag een overzicht per gemeente met de evolutie van het draagvlak bij de bevolking sinds 2018. Hoe evalueert de minister deze cijfers?

4. Als de evaluaties en cijfers uit deelvragen 1 t.e.m. 3 niet in kaart werden/worden gebracht door de Vlaamse Regering, zal de minister dan de opdracht geven om dergelijke zaken te onderzoeken?

BART SOMERS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

ANTWOORD

op vraag nr. 298 van 27 april 2022

van **YVES BUYSSE**

1. De Vlaamse Regering monitort de werking pre- en post-fusie op verschillende manieren.

- Het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) voerde aan het einde van de vorige legislatuur een interne evaluatie uit. Om te weten te komen op welke juridische obstakels de besturen stootten bij de voorbereiding van hun fusietraject ging het agentschap in dialoog met de pilootbesturen. Daaruit bleek dat de fusieregelgeving in het decreet over het lokaal bestuur op een aantal punten kon worden geoptimaliseerd. Het decreet versterking lokale democratie van 16 juli 2021 moet fusies vergemakkelijken door de vrijheidsgraden voor de besturen te vergroten en interpretatieproblemen weg te werken.
- Professor Koenraad De Ceuninck van het Centrum voor Lokale Politiek van de Universiteit Gent maakte in 2019 in opdracht van ABB een evaluatie van het procesverloop van de 7 pilootbesturen. Hij keek naar de manier waarop de besturen het veranderingstraject hebben aangepakt en vorm hebben gegeven aan de nieuwe gemeente. De evaluatie biedt toekomstige fusiebesturen zicht op valkuilen, geleerde lessen en succesfactoren bij de voorbereidingen van een fusie.
- Audit Vlaanderen voerde een thema-audit uit bij de pilootbesturen om na te gaan hoe zij hun fusietraject hebben aangepakt. Hierbij keek het agentschap naar de transitieaanpak, de organisatiestructuur, het dienstverleningsconcept, de organisatiecultuur en de organisatiebeheersing. Daarnaast onderzocht het hoe de fusiebesturen bepaalde risico's in de werking en dienstverlening hebben afgedekt. In het globaal rapport van 30 maart 2022 geeft Audit Vlaanderen de belangrijkste bevindingen uit de audits weer alsook de lessen voor toekomstige fusiebesturen en een overzicht van tien goede praktijken.
- Het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing zal in 2022 en 2023 een impactstudie uitvoeren in de pilootgemeenten. De universiteiten Gent en Antwerpen zullen proberen een antwoord te geven op de vragen:
 - Welke impact heeft de fusie in de pilootgemeenten t.o.v. de pre-fusie periode?
 - Welke factoren verklaren de fusie-impact?

2. De Vlaamse Regering evalueert de fusies positief en heeft deze regeerperiode dan ook het stimuleringsbeleid voor vrijwillige fusies herbevestigd. Ook de thema-audit die Audit Vlaanderen uitvoerde, bevestigt dat de fusies goed zijn verlopen. Dankzij de moedige keuze van de pilootbesturen is het taboe rond fusies ook definitief gesneuveld. Uit de fusies van 1 januari 2019 zijn er dus zeker geleerde lessen om mee te nemen waardoor de weg naar toekomstige fusies makkelijker afgelegd kan worden.

- Het decreet versterking lokale democratie werkt verschillende drempels in het fusiekader weg die op basis van de vorige fusies werden vastgesteld.
- De vorige fusies hebben ons geleerd dat niet alleen de bevoegdheden van ABB een impact ondervinden, maar ook die van andere Vlaamse en zelfs federale administraties. Omwille van de grote impact vragen we hen om net zoals bij de vorige

fusies een analyse uit te voeren van de impact van fusies op hun bevoegdheden. Hierbij vertrekken ze van de knelpunten van de vorige fusies en het uitgangspunt dat fusies fusievriendelijk moeten verlopen. Zo nemen we de aanbeveling van Audit Vlaanderen ter harte om werk te maken van fusievriendelijke regelgeving op alle niveaus.

- Ik zorg ervoor dat alle geleerde lessen tot bij de toekomstige fusiebesturen geraken. Dit doen we in eerste instantie via het draaiboek fusies. Audit Vlaanderen organiseerde recent 2 webinars om de resultaten en goede praktijken van de thema-audit toe te lichten. Dit najaar zal ABB een intervisie organiseren om gemeenten in fusietrajecten met elkaar in contact te brengen over de aanbevelingen uit de audit en om ervaringen uit te wisselen en zo van elkaar bij te leren. Daar zullen we de pilootbesturen uit de vorige legislatuur bij betrekken.
3. Ik heb geen cijfers over de evolutie van het draagvlak bij de inwoners in de verschillende fusiegemeenten. Maar ik stel vast dat er nergens veel tegenstand was. In Zingem vond één volksraadpleging plaats, maar de opkomst was onvoldoende. De fusiebesturen bouwden het draagvlak voor de fusie bij hun inwoners op door middel van infosessies en burgerfora. Ze hielden rekening met de stem van hun inwoners om een nieuwe naam te vinden voor de nieuwe gemeente. Hetzelfde interactieve proces hanteerden ze om nieuwe straatnamen te bepalen als die dubbel voorkwamen in de samen te voegen gemeenten. Dat er weinig tot geen protest was bij de bevolking bewezen de lokale verkiezingen van 14 oktober 2018. De initiatiefnemers van de fusies behaalden een positief verkiezingsresultaat en konden aan het stuur blijven.
 4. Het komt aan de lokale besturen toe om het draagvlak voor de fusies bij hun inwoners op te volgen en te bewaken. Het is belangrijk om voldoende voeling te houden met de bevolking en rekening te houden met mogelijke gevoeligheden. De besturen bepalen zelf hoe ze de burgers bij het samenvoegingstraject betrekken en hen overtuigen van de fusie. Ik ondersteun de gemeenten hier wel bij. Op de website Labo lokale burgerparticipatie van de VVSG staan verschillende voorbeelden van innovatieve lokale participatiepraktijken uit Vlaanderen.